

[Landbrugsministeren.]

for dem; det, der er tabt mest paa, er, at der er opført saa mange Bygninger i Landbruget i denne Periode, hvor Byggeomkostningerne har været ganske urimeligt høje; det kan ikke nægtes, at her er der tabt meget store Beløb, som vi gør os fortrolige med ikke at se igen. Men naturligvis, deri har det ærede Medlem ganske Ret, det gaar nu, som det altid gaar: naar vi gaar over fra en Inflationsperiode til en Deflationsperiode, saa synes Gælden særlig stor, det vil altid være Tilfældet, og omvendt, naar vi gaar over fra en Deflationsperiode til en Inflationsperiode, saa er Gælden let at bære, saa synes man ikke, den er meget betydelig. Men jeg kunde ønske at spørge de Herrer: Hvad mener de egentlig med at nævne disse Tal: Er det Meningen, at de vil give det Udseende af, at det er Staten, der skal nedbringe denne Gæld til dens Størrelse i 1914 eller dog i Nærheden deraf, eller hvad er Meningen? Naar de Herrer taler saa meget om Nedsækning og Nedbringning af Gælden, tvivler jeg jo intet Øjeblik paa, at de Herrer taler ud fra deres Overbevisning om, at det virkelig er denne Gældsbyrde, der tynger Landbruget i Knæ. Men naar de opererer med de store Tal, som Landbrugets Prioritetsgæld udgør, kan jeg dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at det forekommer mig, at det i alt Fald er en noget naiv Tale, naiv, fordi de dog ved, at Staten kan ikke betale den Gæld, og at, hvis Staten vilde prøve paa ved vilkaarlige Indgreb, at nedbringe en saadan Gæld, vilde der anrette uoverskuelige Odelæggelser i hele vort økonomiske Liv, dette økonomiske Liv, der nødvendigvis maa bygge paa Tillid, først og fremmest paa Tillid til, at Forpligtelser, der indgaas i Henhold til den i Landet gældende Retsordning, ikke kan tænkes omstødt af selve Landets lovgivende Myndighed.

Det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen tillagde ikke det driftsmæssige stor Betydning; det kommer vi nok udover, sagde det ærede Medlem. Jeg mener, at i Øjeblikket er det driftsmæssige det afgørende, og hvis det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen vil sørge for, at vi kommer over det driftsmæssige, saa tror jeg nok, jeg tør sige, at vi kommer ogsaa over det prioritetsmæssige. Hvis det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen saa hurtigt kan komme over det driftsmæssige og faa Rentabiliteten tilbage og faa en rimelig Forrentningsprocent og et rimeligt Overskud tilbage som en Arbejdsfortjeneste for Landmanden, saaledes at der bliver den Balance, den Lige-

vægt, som nu mangler, saa tør jeg sige, at man nok skal komme over Gældsforpligtelserne. Selvfølgelig er der dem, der har saa store Gældsforpligtelser, at det kan blive svært for dem. Men det har der været før, og de har da arbejdet mere og sparet mere end de, der har mindre Gældsforpligtelser. Det er derfor ganske urigtigt at sige, at det, der er i Vejen nu, er Gældsforpligtelserne. Hvis vi kommer tilbage til det sunde og rigtige Ligevægtsforhold mellem Indtægt og Udgift i Landbruget, skal det nok gaa rundt igen. Selv om det skulde se mærkt ud for mange, skal de nok udvikle deres Dygtighed og leve et Liv, der svarer til de økonomiske Forhold, de lever under, og atter arbejde sig frem, saaledes at de, naar der er gaaet en kort Tid, skal komme til at sidde bedre i det maaske end adskillige af dem, der paa et vist Tidspunkt havde en mindre Gæld at arbejde med.

Men hele denne Diskussion har ikke saa stor Betydning, for det afgørende er, at Staten kan slet ikke overtage Gældsforpligtelsen. Staten er selv kriseram. Dens, alt for store Udgiftsbudget fra Papirkronens Dage er ganske vist blevet noget nedbragt gennem den sidste Rigsdagssamlings Arbejde, men den er endnu ikke tilstrækkelig nedbragt. Staten selv er jo ude i de samme Vanskeligheder som Landbruget og de andre Erhverv; ogsaa Staten har paa samme Maade som de private erhvervsdrivende forøget Gælden igennem Inflationsperioden, og denne Gæld bliver meget tung at bære for Staten i de kommende Deflationsaar. Jeg tør derfor sige, at det er Blændværk, de Herrer er i Færd med at stille op for Befolkningen, naar de nu søger at dreje ogsaa Landmændenes Ansigter mod Statskassen som den store Hjælper og bilder dem ind, at Staten kan skaffe dem af med deres Gældsforpligtelser.

Det ærede Medlem Hr. Bording var forarget paa mig, fordi jeg har sagt, at alt, hvad Staten paatager sig, er en Byrde paa Erhvervslivet. Men det er dog uimodsigelig rigtigt. Alt, hvad vi bevilger, enten det er nogle faa Tusind eller mange Millioner Kroner, enten det er direkte Udgifter eller Laan, der giver Tab, alt, hvad vi bevilger her, betaler hverken Rigsdagsmændene eller Ministrene, men det er Samfundet, der betaler det, d. v. s. det er hele Erhvervslivet. Det kan ikke bestrides, at det er til syvende og sidst Erhvervslivet, der betaler det, der bevilges her af Bevillingsmyndighederne. Dermed har jeg ikke villet sige, at Staten overhovedet ingen Funktioner skal have.